Zbierka súdnych rozhodnutí

NÁVRHY GENERÁLNEJ ADVOKÁTKY
TAMARA ĆAPETA
prednesené 16. januára 2025 [1]

Vec C-600/23

Royal Football Club Seraing
proti
Fédération Internationale de Football Association (FIFA),
Union royale belge des sociétés de Football association ASBL (URBSFA),
Union européenne des Sociétés de Football Association (UEFA),
za účasti:
Doyen Sports Investment Ltd

[návrh na začatie prejudiciálneho konania, ktorý podal Cour de cassation (Kasačný súd, Belgicko)]

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Súdne prostriedky nápravy – Účinná súdna ochrana – Článok 47 Charty – Stanovy FIFA – Športový arbitrážny súd – Súlad rozhodcovského rozsudku s právom Únie preskúmaný súdom tretej krajiny – Vnútroštátne ustanovenia priznávajúce právnu silu rozhodnutej veci“

I. Úvod

1. „Máloktorá vášeň, v dobrom aj zlom, je na svete taká rozšírená a taká hlboká ako vášeň pre šport. Jeho symbolika je často úžasná. V ľuďoch vzbudzuje najušľachtilejšie vlastnosti (športového ducha, úsilie o dokonalosť, spolupatričnosť), ale aj tie najhoršie (šikanu a davové násilie). Takisto je to veľký medzinárodný biznis. Jeho schopnosť motivovať široké masy obyvateľstva je priam rozprávková, a tak je prirodzene silným lákadlom pre tých, ktorí by chceli jeho čaro využiť na sledovanie vlastných cieľov. Srdce pod formálnym oblekom bije túžbou po politickom vplyve a peniazoch s rovnakou primitívnou silou, s akou rastú sny o sláve pod dresom diaľkového bežca. … A kľúčovým prvkom otázky kontroly je otázka konečnej autority pri stanovovaní noriem a urovnávaní sporov.“ [2]

2. Tieto slová dnes platia rovnako ako v roku 1993, keď boli prvýkrát uverejnené. V prejednávanej veci ide o otázku kontroly: konkrétne vzťahu medzi systémom Fédération Internationale de Football Association (Medzinárodná federácia futbalových asociácií, ďalej len „FIFA“) na urovnávanie sporov na Tribunal arbitral du sport (Športový arbitrážny súd, ďalej len „CAS“) a zásadou účinnej súdnej ochrany podľa práva Únie.

[1] Jazyk prednesu: angličtina.

[2] PAULSSON, J.: Arbitration of international sports disputes. In: *Arbitration International*, zv. 9(4), 1993, s. 359.

II. Skutkový stav v konaní vo veci samej

A. Zúčastnené strany

3. Žalobca, Royal Football Club Seraing so sídlom v Seraingu (Belgicko), je akciová spoločnosť založená podľa belgického práva, ktorá vedie futbalový klub Seraing, ktorý je členom Union Royale Belge des Sociétés de Football Association ASBL (Belgický kráľovský futbalový zväz; ďalej len „URBSFA“).

4. Ako vysvetlil vnútroštátny súd, počas sezóny 2013/14 prevzalo klub nové vedenie s „ambíciou vrátiť klub… medzi belgickú a dokonca medzinárodnú elitu“. „V súčasnosti klub stále hrá v prvej amatérskej lige, na prahu profesionálneho futbalu, ku ktorému sa chce legitímne čo najskôr vrátiť, čo znamená, že bude môcť posilniť svoje postavenie zo športového a z finančného hľadiska“.

5. Tretím účastníkom konania, ktorý podporuje žalobcu, je Doyen Sports Investment Limited (ďalej len „Doyen Sports“), súkromná spoločnosť založená podľa maltského práva so sídlom v Slieme (Malta). Svoju obchodnú činnosť zameriava na poskytovanie finančnej pomoci futbalovým klubom v Európe. [3]

6. Prvá žalovaná, FIFA, je asociáciou založenou podľa švajčiarskeho práva so sídlom v Zürichu (Švajčiarsko). Združuje národné zväzy zodpovedné za organizáciu a kontrolu futbalu vo svojich krajinách.

7. Druhá žalovaná, Union européenne des Sociétés de Football Association (Únia európskych futbalových asociácií, ďalej len UEFA), je asociácia založená podľa švajčiarskeho práva so sídlom v Nyone (Švajčiarsko), ktorá združuje národné zväzy európskeho kontinentu.

8. Tretí žalovaný, URBSFA, ktorý má registrované sídlo v Bruseli (Belgicko), je belgický zväz uznaný ako nezisková organizácia a je členom UEFA aj FIFA.

B. Pravidlá FIFA, ktoré sú príčinou sporu

9. V „Pravidlách pre status a prestupy hráčov“ (ďalej len „RSTP“) [4], ktoré prijala FIFA, sa stanovujú univerzálne a záväzné pravidlá týkajúce sa postavenia hráčov a ich kvalifikácie na účasť na organizovanom futbale. Niektoré ustanovenia týchto pravidiel sú pre národné zväzy priamo záväzné, iné musia jednotlivé združenia začleniť do vlastných pravidiel.

[3] Podľa jej stanov medzi jej ciele patrí: a) nákup futbalistov, trénerov a manažérov; b) zastupovanie futbalistov, trénerov a manažérov; c) prestupy hráčov, trénerov a manažérov medzi rôznymi klubmi; d) zastupovanie klubov; e) dosahovanie zisku z futbalových klubov alebo aktívna účasť na ich každodennom riadení pod podmienkou, že dodržiavajú pravidlá FIFA a všetky ostatné príslušné vnútroštátne alebo medzinárodné pravidlá, a f) poskytovanie pôžičiek futbalovým klubom.

[4] Dostupné na: https://digitalhub.fifa.com/m/69b5c4c7121b58d2/original/Regulations-on-the-Status-and-Transfer-of-Players-June-2024-edition.pdf.

10. FIFA 26. septembra 2014 vo svojej tlačovej správe uviedla, že „výkonný výbor prijal na ochranu integrity futbalu a hráčov zásadné rozhodnutie, podľa ktorého bude vlastníctvo majetkových práv hráčov tretími osobami zakázané a bude upravené prechodné obdobie“ [5].

11. V obežníku z 22. decembra 2014 adresovanom svojim členom FIFA informovala národné zväzy, a teda URBSFA, že jej výkonný výbor na svojom zasadnutí 18. a 19. decembra 2014 schválil „nové ustanovenia, ktoré sa majú zahrnúť do [RSTP] týkajúcich sa vlastníctva majetkových práv hráčov tretími stranami a vplyvu tretích strán na kluby“ so spresnením, že nadobudnú účinnosť 1. januára 2015 a že musia byť zahrnuté do zoznamu záväzných ustanovení na vnútroštátnej úrovni.

12. Podľa nových pravidiel i) sa od 1. mája 2015 úplne zakázalo uzatvárať nové dohody, ktoré sú v rozpore so zákazom vlastníctva tretími stranami; ii) medzi 1. januárom a 30. aprílom 2015 sa zmluvy ešte mohli uzavrieť a nadobudnúť platnosť, ale zostávali v platnosti len rok od dátumu ich podpisu; iii) zmluvy, ktoré boli uzavreté a nadobudli platnosť pred 1. januárom 2015, zostávajú v platnosti až do dátumu skončenia platnosti, ale nie je ich možné predĺžiť.

13. Treťou stranou je v zmysle týchto pravidiel akákoľvek „iná strana ako prestupujúci hráč, oba kluby zúčastnené na prestupe hráča z jedného klubu do druhého alebo akýkoľvek klub, v ktorom bol hráč registrovaný“ [6].

C. Predmetné dohody s tretími stranami

14. Royal Football Club Seraing 30. januára 2015 uzavrel so spoločnosťou Doyen Sports dohodu, ktorej platnosť mala byť do 1. júla 2018. V uvedenej dohode sa upravovalo uzatváranie budúcich osobitných zmlúv o financovaní pre každého hráča žalobcu, ktorého si vyberú obe strany na základe spoločnej dohody, a upravovala prevod majetkových práv troch menovite označených hráčov. Doyen Sports sa stala vlastníkom 30 % „finančnej hodnoty odvodenej zo zväzových práv“ daných hráčov, pričom Royal Football Club Seraing mal zakázané „nezávisle a samostatne“ previesť svoj podiel na majetkových právach daných hráčov na tretiu stranu.

15. Dňa 7. júla 2015 uzavreli Royal Football Club Seraing a Doyen Sports druhú dohodu podobnú dohode z 30. januára 2015 o prevode 25 % majetkových práv nového menovite označeného hráča.

D. Rozhodcovský rozsudok

16. Disciplinárna komisia FIFA 4. septembra 2015 uznala Royal Football Club Seraing vinným z porušenia vyššie uvedených pravidiel z dôvodu uzavretia uvedených dvoch dohôd, zakázala mu registráciu hráčov počas štyroch registračných období (dva roky) a uložila mu povinnosť zaplatiť pokutu vo výške 150 000 švajčiarskych frankov (CHF).

[5] „Futbalisti majú tri druhy práv: zväzové, pracovné a majetkové. … Zväzové práva sa týkajú práva a povinnosti hráča zaregistrovať sa v riadiacom zväze [napr. v United States Soccer Federation (Futbalová federácia Spojených štátov)] krajiny, v ktorej má jeho klub sídlo. … Druhým typom práva, ktoré má futbalista, je pracovné právo, ktoré sa týka pracovnej zmluvy. … Tretím a posledným právom futbalového hráča je majetkové právo. … Kým zväzové a pracovné práva sú výlučné pre kluby a hráčov, majetkové práva hráčov také nie sú, čo umožňuje tretím stranám uzatvárať s hráčmi zmluvy o postúpení ich majetkových práv, aby mohli vyberať poplatky za prestupy, ktoré platia kluby za hráčov.“ WILLIAMS, B.: The fate of third party ownership of professional footballers' rights: Is a complete prohibition necessary. In: *Texas Review of Entertainment & Sports Law*, zv. 10, 2008, s. 79, na s. 83.

[6] RSTP, „Vymedzenie pojmov“, bod 14.

17. Odvolacia komisia FIFA zamietla 7. januára 2016 odvolanie klubu Royal Football Club Seraing proti tomuto rozhodnutiu.

18. Royal Football Club Seraing sa 9. marca 2016 v súlade s pravidlami týkajúcimi sa rozhodcovského konania zo stanov FIFA [7] proti tomuto rozhodnutiu zo 7. januára 2016 odvolal na CAS.

19. V rozsudku z 9. marca 2017 CAS rozhodol, že rozhodné právo pozostáva z pravidiel FIFA a zo švajčiarskeho práva vrátane Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (EDĽP) a práva Únie, najmä ustanovení Zmlúv týkajúcich sa slobody pohybu a hospodárskej súťaže. [8]

20. CAS dospel k záveru, že nové pravidlá RSTP sú zákonné. Pokiaľ ide o disciplinárne rozhodnutie FIFA, CAS obmedzil zákaz registrácie hráčov na tri obdobia a pokutu potvrdil.

21. Žalobca 15. mája 2017 podal na Tribunal fédéral suisse (Federálny najvyšší súd, Švajčiarsko) žalobu o neplatnosť rozhodcovského rozsudku z 9. marca 2017. Tento súd túto žalobu rozsudkom z 20. februára 2018 zamietol.

E. Žaloba vedúca ku konaniu vo veci samej

22. Doyen Sports 3. apríla 2015 podala na Tribunal de commerce francophone de Bruxelles (Obchodný frankofónny súd Brusel, Belgicko) žalobu proti FIFA, UEFA a URBSFA, ku ktorej sa 8. júla 2015 pridal Royal Football Club Seraing.

23. Žalobkyňa sa okrem iného domáhala, aby súd vyhlásil, že celkový zákaz praktík vylúčených na základe nových pravidiel RSTP (vlastníctvo treťou stranou alebo „investície tretej strany“) je podľa práva Únie nezákonný. Konkrétne tvrdí, že takýto zákaz je v rozpore s voľným pohybom kapitálu, právom na slobodné poskytovanie služieb, právom na voľný pohyb pracovníkov a právom hospodárskej súťaže.

24. Ďalej sa na základe článku 1382 bývalého Code civil (belgický Občiansky zákonník) domáhala predbežnej sumy 500 000 eur ako náhrady škody, ktorú utrpela v dôsledku uplatňovania nových pravidiel RSTP.

25. Rozsudkom zo 17. novembra 2016 Tribunal de commerce francophone de Bruxelles (Obchodný frankofónny súd Brusel) vyhlásil, že nemá právomoc rozhodovať o návrhoch žalobcu. Royal Football Club Seraing sa proti tomuto rozhodnutiu 19. decembra 2016 odvolal na Cour d'appel de Bruxelles (Odvolací súd Brusel, Belgicko). [9]

26. V odvolaní sa Royal Football Club Seraing usiloval preukázať zodpovednosť FIFA, UEFA a URBSFA na základe vnútroštátneho práva. Tvrdil, že traja žalovaní porušili právo Únie tým, že mu zabránili uzavrieť dohody o „investíciách tretej strany“ alebo „vlastníctve treťou stranou“, že v dôsledku tohto porušenia práva Únie prišiel o prostriedky financovania alebo rozvoja a disciplinárne sankcie mali škodlivé následky.

[7] Verzia stanov FIFA, ktorá sa uplatňuje v prejednávanej veci, pochádza z roku 2016 a je dostupná na: https://www.icsspe.org/system/files/FIFA%20Statutes.pdf. Stanovy FIFA boli zmenené v roku 2024 a táto verzia je dostupná na: https://digitalhub.fifa.com/m/16d1f7349fa19ade/original/FIFA-Statutes-2024.pdf.

[8] Tieto boli považované za kogentné ustanovenia cudzieho práva v zmysle článku 19 loi fédérale du 18 décembre 1987 sur le droit international privé (švajčiarsky federálny zákon o medzinárodnom práve súkromnom z 18. decembra 1987).

[9] Toto odvolanie tak bolo podané potom, ako žalobca podal odvolanie na CAS, ale predtým, ako CAS vydal rozhodcovský rozsudok.

27. Žalobca žiadal Cour d'appel de Bruxelles (Odvolací súd Brusel), aby rozhodol, že články 18a a 18b RSTP sú protiprávne, pretože porušujú právo Únie a EDĽP, čo podľa neho vedie ku vzniku zodpovednosti FIFA.

28. Rozhodcovský rozsudok CAS a rozsudok Tribunal fédéral (Federálny najvyšší súd), ktorým bola zamietnutá žaloba o zrušenie rozhodcovského rozsudku podaná žalobcom, uvedené v predchádzajúcich bodoch 19 až 21, boli vydané v čase, keď prebiehalo odvolacie konanie. To malo pre rozsudok Cour d'appel de Bruxelles (Odvolací súd Brusel) nižšie uvedené dôsledky.

29. Cour d'appel de Bruxelles (Odvolací súd Brusel) 12. decembra 2019 konštatoval, že z vnútroštátneho práva vyplýva, že rozhodcovský rozsudok má právnu silu rozhodnutej veci od dátumu svojho vydania bez potreby predchádzajúceho konania o vyhlásenie vykonateľnosti. Dospel k záveru, že rozhodcovský rozsudok CAS je právoplatný a že nadobudol právnu silu rozhodnutej veci po tom, čo 20. februára 2018 Tribunal fédéral (Federálny najvyšší súd) zamietol žalobu o neplatnosť.

30. Ako sa vysvetľuje v návrhu na začatie prejudiciálneho konania, podľa článku 22 ods. 1 loi portant le Code de droit international privé (belgický Zákonník o medzinárodnom práve) každý zahraničný rozsudok, ktorý je vykonateľný v štáte, v ktorom bol vydaný, sa v Belgicku uznáva *de iure* bez toho, aby bolo potrebné konanie. Cour d'appel de Bruxelles (Odvolací súd Brusel) preto priradil rozsudku Tribunal féderal (Federálny najvyšší súd) z 20. februára 2018 právnu silu rozhodnutej veci, čo následne zabránilo žalobcovi v tom, aby mohol napadnúť platnosť rozhodcovského rozsudku CAS na Cour d'appel de Bruxelles (Odvolací súd Brusel).

31. V tomto rozhodcovskom rozsudku sa okrem iného rieši sporná otázka zlučiteľnosti nových pravidiel RSTP s právom Únie. V dôsledku toho Cour d'appel de Bruxelles (Odvolací súd Brusel) nemôže rozhodovať o možnom porušovaní práva Únie, a teda ani predložiť takéto otázky Súdnemu dvoru.

32. Cour d'appel de Bruxelles (Odvolací súd Brusel) zamietol odvolacie dôvody založené na porušení práva Únie a práv zaručených EDĽP ako neprípustné alebo nedôvodné. Ďalej rozhodol, že námietka nezákonnosti disciplinárnych sankcií vyplývajúca z nútenej povahy rozhodcovského konania je nedôvodná, pretože právomoc CAS nebola spochybnená žiadnou zo strán rozhodcovského konania.

33. Cour d'appel de Bruxelles (Odvolací súd Brusel) preto vo svojom rozsudku vydanom 12. decembra 2019 zamietol odvolanie proti rozsudku Tribunal de commerce francophone de Bruxelles (Obchodný frankofónny súd Brusel) zo 17. novembra 2016 a rozhodol, že návrhy, ktoré predložil Royal Football Club Seraing, sú nedôvodné.

34. Royal Football Club Seraing sa proti tomuto rozsudku odvolal na Cour de cassation (Kasačný súd, Belgicko).

III. Prejudiciálne otázky a konanie na Súdnom dvore

35. Za týchto okolností Cour de cassation (Kasačný súd) rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:

„1. Bráni článok 19 ods. 1 [ZEÚ] v spojení s článkom 267 [ZFEÚ] a článkom 47 Charty základných práv Európskej únie [(ďalej len ‚Charta')] uplatneniu takých ustanovení vnútroštátneho práva, akými sú článok 24 a článok 171[3] ods. 9 code judiciaire (belgický Súdny poriadok), stanovujúce zásadu právnej sily rozhodnutej veci, na rozhodcovský rozsudok, ktorého súlad s právom Európskej únie preskúmal súd nečlenského štátu Európskej únie, ktorý nie je oprávnený predložiť Súdnemu dvoru Európskej únie prejudiciálnu otázku?

2. Bráni článok 19 ods. 1 [ZEÚ] v spojení s článkom 267 [ZFEÚ] a článkom 47 [Charty] uplatneniu vnútroštátneho právneho predpisu priznávajúceho dôkaznú silu vo vzťahu k tretím osobám, s výhradou dôkazu opaku zaťažujúceho tieto tretie osoby, rozhodcovskému rozsudku, ktorého súlad s právom Európskej únie preskúmal súd nečlenského štátu Európskej únie, ktorý nie je oprávnený predložiť Súdnemu dvoru Európskej únie prejudiciálnu otázku?"

36. Písomné pripomienky predložili Royal Football Club Seraing, Doyen Sports, FIFA, URBSFA, UEFA, belgická, nemecká, francúzska a litovská vláda a Európska komisia.

37. Dňa 1. októbra 2024 sa konalo pojednávanie, na ktorom Royal Football Club Seraing, Doyen Sports, FIFA, URBSFA, UEFA, belgická, grécka, francúzska, litovská a holandská vláda a Komisia predložili ústne pripomienky.

IV. Analýza

38. Súčasný šport je v dobrom aj zlom (aby sme pokračovali v duchu úvodnej citácie)[10] organizovaný ako autonómny systém, v ktorom športové organizácie, niekedy veľmi vplyvné a bohaté, vykonávajú regulačné právomoci.[11] To určite platí vo futbale, v prípade ktorého je FIFA jeho najvyššou regulačnou organizáciou. Aby sa kluby a športovci mohli doň zapojiť, musia dodržiavať pravidlá, ktoré stanovila FIFA.

39. Šport je zároveň aj hospodárskou činnosťou. Vykonávanie športu preto podlieha právu Únie uplatniteľnému na túto hospodársku činnosť.[12] Súdny dvor konštatoval, že šport podlieha pravidlám voľného pohybu, právu hospodárskej súťaže a všeobecným zásadám práva Únie, a to najmä zásade proporcionality a zásade zákazu diskriminácie.[13]

[10] V tomto smere pozri aj MADURO, M. P., WEILER, J. H. H.: „Integrity", „independence" and the internal reform of FIFA: A view from the trenches. In: GEERAERT, A., VAN EKEREN, F. (ed.): *Good Governance in Sport – Critical Reflections*, Routledge, 2022, s. 129 – 136.

[11] V nedávnej veci generálny advokát Szpunar uviedol, že „ … často je ťažké poprieť, že niektoré súkromné subjekty konajú spôsobom blízkym konaniu štátu, či už len z dôvodu svojej ekonomickej sily alebo z dôvodu spôsobu, akým prijímajú ‚pravidlá' …". Návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Szpunar vo veci FIFA (C-650/22, EU:C:2024:375, bod 33). To ho viedlo k záveru, že FIFA skutočne podlieha pravidlám týkajúcim sa voľného pohybu. Ďalším príkladom jej štátu podobnej úlohy a regulačnej právomoci je zverejnenie vlastnej politiky v oblasti ľudských práv v roku 2017. Posúdenie jej zmiešaného úspechu pozri v MERCADO JAÉN, P. J., BISTARAKI, A., SCHUBERT, M.: Between rhetoric and reality: Effects of FIFA's human rights policy on its organisational structures and procedures. In: *International Journal of Sport Policy and Politics*, zv. 16(3), 2024, s. 499.

[12] Súdny dvor si to myslí už od rozsudku z 12. decembra 1974, Walrave a Koch (36/74, EU:C:1974:140, bod 4). Pozri aj rozsudky zo 4. októbra 2024, FIFA (C-650/22, EU:C:2024:824, bod 75), a z 21. decembra 2023, European Superleague Company (C-333/21, EU:C:2023:1011, bod 83).

[13] Rozsudok z 21. decembra 2023, European Superleague Company (C-333/21, EU:C:2023:1011, body 85 až 88).

40. V stanovách FIFA sa vyžaduje, aby sa všetky spory, ktoré by mohli vzniknúť v súvislosti s jej športovými pravidlami, riešili prostredníctvom jej vlastného systému urovnávania sporov, v rámci ktorého je CAS určený ako výlučný a povinný odvolací orgán.

41. Ak však pravidlo FIFA alebo rozhodnutie založené na takomto pravidle potenciálne porušuje právo jednotlivca založené na práve Únie, v ústavnom systéme Európskej únie sa priznáva tomuto jednotlivcovi právo na účinnú súdnu ochranu, ktoré je v súčasnosti vyjadrené v článku 47 Charty.

42. Podľa článku 19 ods. 1 ZEÚ, ktorého výklad vnútroštátny súd požaduje, majú členské štáty povinnosť zaručiť, aby osoby podliehajúce právu Únie mohli skutočne využívať toto základné právo.[14] To znamená, že členské štáty musia zaručiť, že jednotlivec, ktorý tvrdí, že sa porušuje jeho právo vyplývajúce z práva Únie, má prístup[15] k nezávislému súdu, ktorý bol zriadený zákonom,[16] a má právomoc podať návrh na začatie prejudiciálneho konania na Súdny dvor v súlade s článkom 267 ZFEÚ.[17]

43. Súdnu ochranu práv vyplývajúcich z práva Únie, ktorú údajne porušujú pravidlá FIFA a ktorej platnosť potvrdil CAS vo svojom rozhodcovskom rozsudku, musí preto zabezpečiť súd, ktorý spĺňa vymedzenie „súdneho orgánu“ podľa článku 267 ZFEÚ.

44. CAS alebo švajčiarsky Federálny najvyšší súd, ktorý má právomoc preskúmať jeho rozsudky, takýmito súdmi nie sú. Preto ich posúdenie zlučiteľnosti pravidiel FIFA s právami vyplývajúcimi z práva Únie nespĺňa požiadavku účinnej súdnej ochrany stanovenú v práve Únie.

45. Tým sa dostávam k prejednávanej veci. Vyplynula zo sporu pred „súdnym orgánom“ v zmysle článku 267 ZFEÚ.

46. Účastníci konania na belgických súdoch tvrdili, že zákaz vlastníctva treťou stranou, ktorý stanovila FIFA, im bráni vo využívaní práv, ktoré im boli udelené právom Únie. Preto žiadali, aby sa tieto pravidlá FIFA vyhlásili za nezlučiteľné s právom Únie, pričom CAS medzitým túto požiadavku vyhlásil za platnú a požiadal o náhradu spôsobenej škody.

47. Zatiaľ nevzniká nijaký problém. Z uvedeného možno vyvodiť, že účastníci konania mali prístup k súdu s právomocou podať návrh na začatie prejudiciálneho konania. Aj napriek tomu však môže dochádzať k porušeniu zásady účinnej súdnej ochrany, pretože príslušným súdom bránilo v poskytnutí účinného prostriedku nápravy ustanovenie vnútroštátneho (belgického) práva, podľa ktorého majú rozhodcovské rozsudky CAS právnu silu rozhodnutej veci. Ako bolo vysvetlené, toto ustanovenie im v príslušnej veci bráni preskúmať zlučiteľnosť pravidiel FIFA s právom Únie.

[14] Rozsudok z 27. februára 2018, Associação Sindical dos Juízes Portugueses (C-64/16, EU:C:2018:117, bod 34). Pozri aj rozsudok z 22. februára 2022, RS (Účinok rozhodnutí ústavného súdu) (C-430/21, EU:C:2022:99, bod 39 a citovaná judikatúra).

[15] Ako Súdny dvor tvrdí už od rozsudku z 15. mája 1986, Johnston (222/84, EU:C:1986:206, body 18 a 19).

[16] V súvislosti s požiadavkou, že súd musí byť nezávislý, pozri rozsudok z 24. júna 2019, Komisia/Poľsko (Nezávislosť Najvyššieho súdu) (C-619/18, EU:C:2019:531, body 57 a 58, 71 až 77); v súvislosti s požiadavkou, že súd musí byť zriadený zákonom, pozri rozsudok zo 6. októbra 2021, W. Ż. (Senát Najvyššieho súdu pre mimoriadne preskúmanie a veci verejné – Vymenovanie) (C-487/19, EU:C:2021:798, body 126 až 130).

[17] Rozsudok zo 6. októbra 2021, Consorzio Italian Management and Catania Multiservizi (C-561/19, EU:C:2021:799, bod 51), v ktorom Súdny dvor vychádzal z článku 47 Charty, aby odôvodnil existenciu povinnosti súdov rozhodujúcich v poslednom stupni uviesť dôvody, pre ktoré sa rozhodli nepodať návrh na začatie prejudiciálneho konania. To dokazuje, že Súdny dvor vníma prejudiciálne konanie v jeho úlohe týkajúcej sa realizácie zásady účinnej súdnej ochrany. Pozri aj rozsudok z 23. novembra 2021, IS (Nezákonnosť uznesenia o podaní návrhu na začatie prejudiciálneho konania) (C-564/19, EU:C:2021:949, bod 76), v ktorom Súdny dvor dospel k záveru, že „obmedzenia výkonu právomoci vnútroštátnych súdov, ktorú im priznáva článok 267 ZFEÚ, by mali za následok obmedzenie účinnej súdnej ochrany práv, ktoré jednotlivcom vyplývajú z práva Únie“.

48. Bráni takémuto ustanoveniu zásada účinnej súdnej ochrany?

49. Pripadá mi, že odpoveď jednoznačne znie áno.

50. V písomných pripomienkach a diskusiách na pojednávaní sa však objavila všeobecnejšia otázka: vyžaduje sa v práve Únie osobitný prostriedok nápravy, ktorý je dostatočný na zabezpečenie účinnej súdnej ochrany, ak ide o rozhodcovské rozsudky v športe? Preto sa v stručnosti dotknem aj tejto diskusie.

51. Moja analýza má takúto štruktúru. Najprv vysvetlím mechanizmus urovnávania sporov, ktorý má zavedený FIFA (časť A). Následne uvediem svoj návrh, ako by sa malo odpovedať na dve prejudiciálne otázky (časti B a C), s dôrazom na prvú otázku.

A. CAS v stanovách FIFA

52. V roku 1981 prišiel vtedajší predseda Medzinárodného olympijského výboru (MOV) Juan Antonio Samaranch s myšlienkou osobitnej jurisdikcie pre oblasť športu. CAS začal fungovať v roku 1984 po tom, ako MOV ratifikoval jeho stanovy. Predseda MOV Samaranch údajne dúfal, že CAS sa stane „najvyšším súdom vo svete športu“ [18]. Na webovom sídle CAS, kde sa píše o tejto histórii, sa uvádza, že „právomoc CAS by sa nemala žiadnym spôsobom športovcom či zväzom vnucovať, ale mala by byť pre strany voľne k dispozícii“ [19].

53. Spočiatku väčšina športových organizácií vrátane FIFA CAS nevyužívala. [20] No od roku 1984 sa toho veľa zmenilo.

54. Odborníci na právo Únie hovoria o značnej premene CAS po rozsudku Súdneho dvora vo veci Bosman z roku 1995. [21] Počet rozhodcovských rozsudkov CAS po roku 1995 prudko vzrástol. Preto FIFA po počiatočnom váhaní začlenila do svojich stanov rozhodcovskú doložku, v ktorej určila CAS ako príslušný súd na riešenie takýchto sporov. Spočiatku bola právomoc CAS v oblasti futbalu dobrovoľná. [22]

55. V súčasnosti je právomoc CAS vo futbale výlučná a povinná, ako sa stanovuje v stanovách FIFA.

56. V článku 57 ods. 1 stanov FIFA sa uznáva právomoc CAS urovnávať spory medzi FIFA, jej členskými zväzmi, konfederáciami, ligami, klubmi, hráčmi, funkcionármi, sprostredkovateľmi a licencovanými futbalovými agentmi.

[18] MCLAREN, R.H.: Twenty-five years of the Court of Arbitration for Sport: A look in the rear-view mirror. In: *Marquette Sports Law Review*, zv. 20, 2010, s. 305, na s. 306.

[19] Dostupné na: https://www.tas-cas.org/en/general-information/history-of-the-cas.html.

[20] NAFZIGER, J.A.R.: International sports law: A replay of characteristics and trends. In: *American Journal of International Law*, zv. 86, 1992, s. 489, na s. 508.

[21] Rozsudok z 15. decembra 1995, Bosman (C-415/93, EU:C:1995:463). Pozri v tomto smere DUVAL, A.: The Court of Arbitration for Sport and EU law: Chronicle of an encounter. In: *Maastricht Journal of European and Comparative Law*, zv. 22(2) 2015, s. 224, na s. 226.

[22] Európsky súd pre ľudské práva (ESĽP) v rozsudku Mutu a Pechstein vysvetlil, že pravidlá FIFA z roku 2001 nebránili hráčom v prístupe na všeobecné súdy, a preto neznamenali povinné rozhodcovské konanie. Rozsudok ESĽP, 4. februára 2019, Mutu a Pechstein v. Švajčiarsko, CE:ECHR:2018:1002JUD004057510, bod 116.

57. Na CAS je možné podať odvolanie, ktoré nemá odkladný účinok, proti konečným rozhodnutiam vydaným orgánmi FIFA a proti rozhodnutiam vydaným konfederáciami, členskými zväzmi alebo ligami.[23] Na CAS sa odvolanie musí podať do 21 dní od oznámenia rozhodnutia, proti ktorému sa podáva, a môže sa to urobiť až po vyčerpaní všetkých ostatných vnútorných prostriedkov.[24]

58. A napokon, v článku 59 stanov FIFA sa uvádza:

„1. Konfederácie, členské zväzy a ligy súhlasia, že uznajú CAS ako nezávislý súdny orgán a zabezpečia, aby ich členovia, pridružení hráči a funkcionári dodržiavali rozhodnutia vydané CAS. Táto povinnosť sa vzťahuje aj na sprostredkovateľov a licencovaných futbalových agentov.

2. Obracať sa na všeobecné súdy je zakázané, pokiaľ sa to výslovne nestanovuje v pravidlách FIFA. Obracať sa na všeobecné súdy v prípade všetkých druhov predbežných opatrení je takisto zakázané.

3. Zväzy vložia do svojich stanov alebo predpisov doložku, v ktorej sa stanoví, že je zakázané podávať na všeobecné súdy spory v rámci zväzu alebo spory týkajúce sa líg, členov líg, klubov, členov klubov, hráčov, funkcionárov a iných funkcionárov zväzu, pokiaľ sa v pravidlách FIFA alebo záväzných právnych predpisoch výslovne neumožňuje alebo nestanovuje možnosť obrátiť sa na všeobecné súdy. Namiesto obrátenia sa na všeobecné súdy sa ustanoví rozhodcovské konanie. Takéto spory sa predložia nezávislému a riadne zriadenému rozhodcovskému súdu uznanému v pravidlách zväzu alebo konfederácie alebo CAS.

Zväzy ďalej zabezpečia, aby sa toto ustanovenie v zväze vykonávalo, v prípade potreby uložením záväznej povinnosti svojim členom. Zväzy uložia sankcie každej strane, ktorá túto povinnosť nedodrží, a zabezpečia, aby sa akékoľvek odvolanie proti takýmto sankciám takisto predkladalo striktne rozhodcovskému súdu, a nie všeobecným súdom.“

59. Preto podobne ako v prípade rozhodcovského systému International Skating Union (Medzinárodná korčuliarska únia, ISU)[25] je podľa pravidiel FIFA predloženie futbalového sporu CAS povinné a právomoc tohto súdu je výlučná. Práve s odvolaním na túto výlučnú právomoc FIFA v konaní vo veci samej namietala proti právomoci súdu prvého stupňa.[26]

60. Jediným všeobecným súdom, ktorý môže preskúmavať rozhodcovské rozsudky vydané CAS, je švajčiarsky Federálny najvyšší súd. Dôvody na preskúmanie rozhodcovských rozsudkov týmto súdom sú však obmedzené.[27] V rozsudku Semenya v. Švajčiarsko ESĽP považoval preskúmanie rozsudku CAS, ktoré vykonal švajčiarsky Federálny najvyšší súd, za také obmedzené, že nemohlo zaručiť ochranu základných práv.[28]

[23] Pozri článok 58 ods. 1 stanov FIFA. V tom istom ustanovení sa však v treťom pododseku vylučuje právomoc CAS v odvolaniach týkajúcich sa a) porušení pravidiel hry; b) dočasných vylúčení až na štyri zápasy alebo až na tri mesiace (s výnimkou rozhodnutí týkajúcich sa dopingu) a c) rozhodnutí, proti ktorým sa možno odvolať na nezávislý a riadne zriadený rozhodcovský súd uznávaný v pravidlách zväzu alebo konfederácie.

[24] Článok 58 ods. 1 a 2 stanov FIFA.

[25] Pozri v tomto zmysle rozsudok z 21. decembra 2023, International Skating Union/Komisia (C-124/21 P, EU:C:2023:1012, bod 223).

[26] FIFA to urobila aj v konaní vo veci samej, v rámci ktorého podanie návrhu na začatie prejudiciálneho konania Súdnemu dvoru viedlo k rozsudku zo 4. októbra 2024, FIFA (C-650/22, EU:C:2024:824, bod 32).

[27] Tieto dôvody sa stanovujú v článku 190 loi fédérale sur le droit international privé (švajčiarsky federálny zákon o medzinárodnom práve súkromnom), dostupnom na https://www.fedlex.admin.ch/eli/cc/1988/1776_1776_1776/en. Tento súd môže zrušiť rozhodcovský rozsudok, ak je v rozpore s verejným poriadkom v zmysle švajčiarskeho práva.

[28] Rozsudok ESĽP, 11. júla 2023, Semenya v. Švajčiarsko, CE:ECHR:2023:0711JUD001093421, body 234 až 240.

B. O prvej otázke

61. Vo svojej prvej otázke sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či zásada účinnej súdnej ochrany bráni vnútroštátnemu právu, v ktorom sa prisudzuje rozhodcovskému rozsudku právna sila rozhodnutej veci v prípade, že preskúmanie súladu s právom Únie vykonal súd tretej krajiny. [29]

62. Nie je to prvýkrát, čo bol Súdny dvor požiadaný o výklad vzťahu medzi rozhodcovským konaním a právom Únie a rozsahu súdneho preskúmania rozhodcovských rozsudkov. Preto sa všetci účastníci konania na Súdnom dvore pokúsili nájsť odpovede pre prejednávanú vec v rôznych líniách judikatúry Súdneho dvora týkajúcej sa rozhodcovských konaní. Na jednej strane tak diskutovali o judikatúre z rozsudkov Nordsee [30] a Eco Swiss [31] a na strane druhej o rozsudku Achmea [32].

63. Po analýze rozsahu, v akom tieto dve línie judikatúry môžu alebo nemusia byť relevantné pre rozhodcovský systém FIFA (podčasti 1 a 2), navrhnem, aby Súdny dvor vypracoval osobitný výklad vhodný pre povinné rozhodcovské konanie, aké vykonáva CAS v rámci systému urovnávania sporov FIFA. Takéto riešenie už bolo, pokiaľ viem, navrhnuté vo veci International Skating Union [33] (podčasť 3).

1. Uplatniteľnosť judikatúry vyplývajúcej z rozsudkov Nordsee/Eco Swiss

64. FIFA, UEFA, belgická, francúzska a litovská vláda všetky tak alebo onak tvrdili, [34] že vnútroštátne súdy môžu kontrolovať rozsudky CAS potvrdzujúce platnosť pravidiel FIFA, pokiaľ ide o dodržiavanie verejného poriadku Únie, v súlade s rozsudkom Súdneho dvora Eco Swiss.

65. Na pripomenutie uvediem, že daná línia judikatúry sa začala rozsudkom Nordsee, v ktorom Súdny dvor dospel k záveru, že rozhodcovský súd rozhodujúci v obchodných rozhodcovských konaniach, do ktorých účastníci konania vstúpili dobrovoľne, nie je „súdny orgán“ v zmysle článku 267 ZFEÚ. [35]

66. Dokonca aj v prípade, že by sa od takéhoto rozhodcovského súdu mohlo vyžadovať, aby uplatnil právo EÚ bez možnosti podať návrh na začatie prejudiciálneho konania, Súdny dvor nezistil žiadny problém, pretože jeho rozhodcovské rozsudky môžu byť preskúmané v rôznych

[29] Belgická vláda vo svojich písomných pripomienkach a na pojednávaní tvrdila, že vnútroštátny súd nesprávne prezentoval vnútroštátne právo a že predmetné právo v skutočnosti umožňuje preskúmanie rozhodcovského rozsudku, ak súdne preskúmanie vykonal súd tretej krajiny. Domnievam sa, že položená otázka nespočíva v správnom výklade belgického práva, ale práva Únie. Vnútroštátnemu súdu potom prináleží, aby po prijatí odpovede od Súdneho dvora túto odpoveď uplatnil na vec, o ktorej rozhoduje, a na základe toho vyložil príslušné vnútroštátne právne predpisy.

[30] Rozsudok z 23. marca 1982, Nordsee (102/81, EU:C:1982:107).

[31] Rozsudok z 1. júna 1999, Eco Swiss (C-126/97, EU:C:1999:269).

[32] Rozsudok zo 6. marca 2018, Achmea (C-284/16, EU:C:2018:158).

[33] Rozsudok z 21. decembra 2023, International Skating Union/Komisia (C-124/21 P, EU:C:2023:1012).

[34] Francúzska vláda na pojednávaní tvrdila, že rozhodcovské konanie na CAS jednoducho patrí medzi obchodné rozhodcovské konania v zmysle rozsudku Eco Swiss. Hoci futbalové organizácie sa nevyjadrili tak jednoznačne, všetky tvrdili, že rozhodcovské rozsudky CAS by mali podliehať obmedzeniam uvedeným v uvedenom rozsudku.

[35] Rozsudok z 23. marca 1982, Nordsee (102/81, EU:C:1982:107, bod 13). Literatúru, v ktorej sa toto zistenie kritizuje, pozri v DUVAL, A.: c. d., poznámka pod čiarou č. 31. Súdny dvor ďalej zistil, že niektoré rozhodcovské súdy spĺňajú danú normu, ak boli zriadené podľa zákona, ak sú ich rozhodnutia pre účastníkov konania záväzné a ak ich právomoc nie je vecou ich dohody. Pozri napríklad rozsudky zo 17. októbra 1989, Handels- og Kontorfunktionærernes Forbund i Danmark (109/88, EU:C:1989:383, body 7 až 9), a z 12. júna 2014, Ascendi Beiras Litoral e Alta, Auto Estradas das Beiras Litoral e Alta (C-377/13, EU:C:2014:1754, body 22 až 35); uznesenie z 13. februára 2014, Merck Canada (C-555/13, EU:C:2014:92, body 16 až 18).

konaniach na súdoch členských štátov podľa vnútroštátneho práva.[36] Rozhodcovské konania predovšetkým nie sú vykonateľné samy osebe, ale musia byť najprv vyhlásené za vykonateľné „riadnym“ súdom. V takomto konaní by tak možnosť alebo povinnosť položiť Súdnemu dvoru prejudiciálnu otázku týkajúcu sa výkladu práva Únie mali vnútroštátne súdy.

67. Spor vo veci Eco Swiss vyplynul z jedného takéhoto konania o vyhlásenie vykonateľnosti rozhodcovského rozsudku na vnútroštátnom súde. V rozsudku Eco Swiss Súdny dvor súhlasil, že obmedzenie súdneho preskúmania môže byť v záujme účinných rozhodcovských konaní.[37] Vnútroštátne ustanovenie obmedzujúce súdne preskúmanie na otázky verejného poriadku sa preto považovalo za prijateľné z hľadiska práva Únie. Súdny dvor v rovnakej veci uviedol, že verejný poriadok Únie zahŕňa súčasné články 101 a 102 ZFEÚ.[38]

68. Čo je a čo nie je verejný poriadok Únie, zatiaľ nebolo všeobecne vysvetlené.[39] Súdny dvor na túto otázku skôr odpovedá na základe jednotlivých vecí.[40] V prejednávanej veci však výklad tohto pojmu nie je nutný. V súvislosti s obchodným rozhodcovským konaním je dôležité to, že súdny dvor súhlasil s tým, že rozsah súdneho preskúmania rozhodcovských rozsudkov môže byť obmedzený.[41]

69. Do akej miery sa uvedená línia judikatúry vzťahuje na rozhodcovské konanie na CAS podľa stanov FIFA?

70. Podľa mňa existujú dva hlavné dôvody, ktoré ho odlišujú od obchodných rozhodcovských konaní.

71. Prvý spočíva v dobrovoľnej povahe obchodných rozhodcovských konaní na rozdiel od povinného charakteru pravidiel FIFA týkajúcich sa rozhodcovského konania.

72. Základným znakom obchodných rozhodcovských konaní, ktoré boli predmetom sporu v línii judikatúry podľa veci EcoSwiss, je slobodné prijatie rozhodcovskej doložky oboma stranami.[42] Cieľom dobrovoľného výberu takéhoto rozhodcovského konania stranami je vylúčiť účasť všeobecných súdov a prípadne uplatnenie určitých pravidiel právneho systému. Súdny dvor zohľadnil túto povahu a účel rozhodcovského konania v obchodných veciach, a dospel tak k záveru, že súdne preskúmanie rozhodcovských rozsudkov, ktoré z neho vyplývajú, sa môže

[36] Súdny dvor preto vysvetlil, že „všeobecné súdy môžu byť nútené preskúmať [otázky práva Únie] najmä v rámci preskúmania rozhodcovského rozhodnutia, buď v rámci svojej spolupráce s rozhodcovskými súdmi… najmä v rámci preskúmania rozhodcovského rozhodnutia… návrhu na výkon rozhodnutia alebo v prípade akéhokoľvek iného prostriedku nápravy alebo formy preskúmania stanoveného uplatniteľnou vnútroštátnou právnou úpravou“. Rozsudok z 23. marca 1982, Nordsee (102/81, EU:C:1982:107, bod 14).

[37] Rozsudok z 1. júna 1999, Eco Swiss (C-126/97, EU:C:1999:269, bod 35).

[38] Rozsudok z 1. júna 1999, Eco Swiss (C-126/97, EU:C:1999:269, bod 36).

[39] Prehľad judikatúry týkajúcej sa verejného poriadku v práve Únie pozri v návrhoch, ktoré predniesol generálny advokát Szpunar vo veci Real Madrid Club de Fútbol (C-633/22, EU:C:2024:127, body 71 až 103). Jednu z prvých kritík povinnosti vnútroštátnych súdov preskúmavať verejný poriadok Únie, ktorého obsah nie je jasný, pozri PRECHAL, S., SHELKOPLYAS, N.: National procedures, public policy and EC law. From Van Schijndel to Eco Swiss and beyond. In: *European Review of Private Law*, zv. 12(5), 2004, s. 589, na s. 606 – 608.

[40] Vo svojom rozsudku z 26. októbra 2006, Mostaza Claro (C-168/05, EU:C:2006:675, body 35 a 38), Súdny dvor potvrdil, že povinnosť preskúmavať *ex offo* nekalé podmienky v spotrebiteľských zmluvách sa týka verejného poriadku.

[41] Pozri v tomto smere návrhy, ktoré predniesla generálna advokátka J. Kokott vo veci PL Holdings (C-109/20, EU:C:2021:321, body 43 až 46).

[42] Rozsudok z 23. marca 1982, Nordsee (102/81, EU:C:1982:107, bod 11). Pozri aj rozsudok zo 6. marca 2018, Achmea (C-284/16, EU:C:2018:158, bod 55), v ktorom Súdny dvor odlíšil rozhodcovské konanie stanovené v bilaterálnych investičných zmluvách od obchodného rozhodcovského konania na základe toho, že obchodné rozhodcovské konanie vzniká po slobodne vyjadrenom želaní strán. Pozri aj rozsudok z 12. júna 2014, Ascendi Beiras Litoral e Alta, Auto Estradas das Beiras Litoral e Alta (C-377/13, EU:C:2014:1754, bod 27 a citovaná judikatúra), v ktorom Súdny dvor konštatoval, že v zmluvnom rozhodcovskom konaní „zmluvné strany nemajú ani právne, ani fakticky povinnosť predložiť svoje spory arbitrážnemu súdu“.

obmedziť na otázky verejného poriadku. Potreba preskúmať súlad rozhodcovského rozsudku s verejným poriadkom existuje preto, že dané pravidlá môžu byť vo verejnom záujme v takej miere, že ich uplatňovanie nemožno vylúčiť vôľou účastníkov konania.

73. Ako uviedla holandská vláda na pojednávaní, pravidlá FIFA sú naopak povinné a slobodná vôľa strán predložiť spor na CAS nie je zrejmá. [43]

74. Presne tejto otázke sa v rozsudku Mutu a Pechstein venoval ESĽP, keď analyzoval rozdiely medzi obchodným rozhodcovským konaním a povinnými pravidlami ISU týkajúcimi sa povinného rozhodcovského konania. [44] Športoví aktéri si nemôžu vybrať, či svoje spory, v ktorých napadnú pravidlá alebo rozhodnutia FIFA, predložia v rámci nejakého iného rozhodcovského systému, ale musia ich predložiť v rámci interných disciplinárnych postupov FIFA a následne CAS. Neakceptovanie povinnej právomoci CAS bráni hráčom v hre [45] a klubom v súťaži.

75. Pre hráčov a kluby je tak právomoc CAS povinná a nevyberajú si ju podľa slobodnej vôle. [46] Vylúčenie prístupu na súd a zabránenie uplatňovaniu určitých právnych predpisov na spory, ktoré medzi sebou majú, tak neodráža ich vlastnú voľbu. To má podľa mňa následky pre rozsah súdneho preskúmania, ktoré by vnútroštátne súdy mali mať možnosť vykonať v súvislosti s právom Únie [pozri časť IV.B.3.b) nižšie].

76. Druhým rozdielom medzi obchodným rozhodcovským konaním a systémom urovnávania sporov podľa stanov FIFA je samostatnosť tohto systému z hľadiska výkonu rozhodnutí.

77. Ak jedna zo strán obchodného rozhodcovského konania odmietne vykonať rozhodcovský rozsudok, druhá strana sa bude musieť obrátiť na všeobecné súdy, aby zabezpečili jeho vykonanie. Ako Súdny dvor vysvetlil v rozsudku Nordsee (pozri body 65 a 66 vyššie), ak sa vyžaduje výkon v rámci Únie, súd členského štátu bude mať možnosť preskúmať súlad rozhodcovského rozsudku s právom Únie a v prípade potreby predložiť Súdnemu dvoru návrh na začatie prejudiciálneho konania.

78. Naopak, ak strana odmietne vykonať rozsudok CAS, pretože sa domnieva, že je v rozpore s právom Únie, nemôže jednoducho odmietnuť splniť takýto rozsudok a ani FIFA nemusí začať konanie o vyhlásenie vykonateľnosti na vnútroštátnom súde. FIFA môže pristúpiť k výkonu rozsudku sama. V prejednávanej veci skutočne mohla vymáhať pokuty a zákaz registrácie hráčov bez možnosti obrátiť sa na súd. [47]

[43] Pozri aj výstižné vysvetlenie, ktoré poskytol J. Paulsson: „Výlučná právomoc športových orgánov sa zvyčajne stanovuje v stanovách federácií, ktoré udeľujú licencie na súťaženie v priebehu sezóny alebo povoľujú účasť na konkrétnych podujatiach. Predmetná federácia už všeobecne existuje celé desaťročia, ak nie niekoľko generácií, a bez akéhokoľvek vonkajšieho vplyvu si vypracovala viac-menej zložitý a hlboko zakorenený postup urovnávania sporov. Obvinený účastník na druhej strane často čelí konaniu podobne, ako by turista prežíval hurikán na Fidži: ako hrôzostrašnej a izolovanej udalosti vo svojom živote, na ktorú je absolútne nepripravený.“ PAULSSON, J.: c. d., s. 361.

[44] Rozsudok ESĽP, 4. februára 2019, Mutu a Pechstein v. Švajčiarsko, CE:ECHR:2018:1002JUD004057510, body 103 až 108.

[45] Pozri v tomto zmysle rozsudok z 21. decembra 2023, International Skating Union/Komisia (C-124/21 P, EU:C:2023:1012, bod 223). Rozsudok ESĽP, 4. februára 2019, Mutu a Pechstein v. Švajčiarsko, CE:ECHR:2018:1002JUD004057510, bod 113.

[46] ESĽP totiž dospel k záveru, že v porovnaní s pravidlami ISU pravidlá FIFA z roku 2001 nebránili hráčom v prístupe na všeobecné súdy, a preto neznamenali povinné rozhodcovské konanie. Situácia sa určite zmenila so súčasným článkom 59 ods. 2 stanov FIFA, ktorým sa tieto stanovy zosúlaďujú s pravidlami ISU. Rozsudok ESĽP, 4. februára 2019, Mutu a Pechstein v. Švajčiarsko, CE:ECHR:2018:1002JUD004057510, bod 116.

[47] FIFA na pojednávaní potvrdila, že jej právomoci vychádzajú z článku 21 disciplinárneho poriadku FIFA, ktorý je dostupný na: https://digitalhub.fifa.com/m/59dca8ae619101cf/original/FIFA-Disciplinary-Code-2023.pdf.

79. V takomto samovymáhacom systéme je nepravdepodobné, že by sa otázka zlučiteľnosti rozhodcovského rozsudku s právom Únie dostala v rámci konania o vyhlásenie vykonateľnosti na „súdny orgán“ v zmysle článku 267 ZFEÚ.

80. Je preto možné, že súdne prostriedky nápravy, ktoré sa považovali za dostatočné na zaručenie účinnej súdnej ochrany a jednotnosti práva Únie v kontexte obchodného rozhodcovského konania, nie sú dostatočné pre systém samostatného povinného rozhodcovského konania, o ktorý ide v prejednávanej veci (pozri body 111 až 114 nižšie).

81. Z uvedených dvoch dôvodov sa domnievam, že pravidlá vypracované pre obchodné rozhodcovské konanie v línii judikatúry z rozsudkov Nordsee a Eco Swiss nie sú vhodné pre systém FIFA spočívajúci v povinnom rozhodcovskom konaní na CAS.

2. Uplatniteľnosť judikatúry vyplývajúcej z rozsudku Achmea

82. Royal Football Club Seraing a Doyen Sports sa odvolávali na rozsudok Achmea, keď tvrdili, že rozhodcovský rozsudok, ktorý vydal CAS, musí podliehať skutočnému súdnemu preskúmaniu vnútroštátneho súdu, ktorý musí mať možnosť predložiť Súdnemu dvoru návrh na začatie prejudiciálneho konania o otázkach týkajúcich sa výkladu práva Únie.

83. Komisia sa ďalej vo svojich písomných pripomienkach odvolávala na rozsudok Achmea a tvrdila, že vnútroštátne súdy musia mať možnosť kontrolovať okrem iného, do akej miery je možné, aby sa spor urovnal v rozhodcovskom konaní.

84. Na pripomenutie, Súdny dvor v rozsudku Achmea odmietol možnosť predkladať spory, ktoré sa týkajú členských štátov a vznikli na základe bilaterálnych investičných zmlúv (BIT), v rámci rozhodcovského konania. Takýmito dohodami členské štáty súhlasili s vylúčením právomoci svojich súdov v sporoch medzi investormi a štátmi, aj keď sa tieto spory môžu týkať uplatňovania alebo výkladu práva Únie. Slovami Súdneho dvora, členské štáty tak možné porušenie práva Únie úplne vylučujú „zo systému súdnych opravných prostriedkov, ktoré majú podľa článku 19 ods. 1 druhého pododseku ZEÚ ustanoviť v oblastiach upravených právom Únie“ [48].

85. Základnú logiku rozsudku Achmea vidím predovšetkým v zásade vzájomnej dôvery. [49] Súhlas s vylúčením niektorých sporov z právomoci súdov členských štátov nielen nezabezpečuje účinnú súdnu ochranu, ale vysiela aj nesprávny signál: že tieto súdy nemusia byť dostatočne nezávislé a nestranné pri rozhodovaní v sporoch, ktoré investori vedú proti členským štátom.

86. Uplatňovanie práva Únie vo veľkej miere závisí od vzájomnej dôvery v súdy členských štátov. Z tohto dôvodu a s cieľom zabezpečiť jednotný výklad práva Únie prostredníctvom prejudiciálneho konania [50] sa dospelo k záveru, že rozhodcovské doložky v bilaterálnych investičných zmluvách medzi členskými štátmi sú v rozpore s právom Únie.

87. Takéto chápanie rozsudku Achmea potvrdzuje skutočnosť, že na rozdiel od obchodného rozhodcovského konania Súdny dvor sa v rozsudku Achmea nezaoberal otázkou, či by následné preskúmanie rozhodcovských rozsudkov na základe bilaterálnych investičných zmlúv

[48] Rozsudok zo 6. marca 2018, Achmea (C-284/16, EU:C:2018:158, bod 55).

[49] Rozsudok zo 6. marca 2018, Achmea (C-284/16, EU:C:2018:158, bod 34). Pozri aj CENTENO HUERTA, S., KUPLEWATZKY, N.: On *Achmea*, the autonomy of Union law, mutual trust and what lies ahead. IN: *European Papers*, zv. 4(1), 2019, s. 61, na s. 65 – 68.

[50] Rozsudok zo 6. marca 2018, Achmea (C-284/16, EU:C:2018:158, body 36 a 37).

vnútroštátnymi súdmi mohlo napraviť nedostatok účinnej súdnej ochrany.[51] Všeobecný systém vylúčenia právomoci vnútroštátnych súdov jednoducho považoval za neprijateľný. Tvrdenia klubu Royal Football Club Seraing a spoločnosti Doyen Sports o potrebe skutočného súdneho preskúmania rozhodcovského rozsudku (pozri bod 82 vyššie) sa preto nemôžu zakladať na rozsudku Achmea.

88. Podobne v rozsudku PL Holdings Súdny dvor dospel k záveru, že neplatnosť rozhodcovského rozsudku na základe bilaterálnej investičnej zmluvy nie je možné napraviť novým vymedzením rozhodcovského procesu ako *ad hoc* dobrovoľného rozhodcovského konania alebo jednoducho preto, že členské štátny nenapadli platnosť rozhodcovskej doložky na základe bilaterálnej investičnej zmluvy v konkrétnom rozhodcovskom konaní.[52]

89. Belgické predpisy uplatniteľné na predmetný spor spolu s povinnou právomocou CAS podľa stanov FIFA vedú k tomu, že vnútroštátne súdy sú podobným spôsobom vylúčené zo zabezpečovania účinnej súdnej ochrany práv, ktoré jednotlivcom zaručuje právo Únie. Nemyslím si však, že by to stačilo na porovnanie rozhodcovského systému FIFA s druhom rozhodcovskej právomoci, o ktorý išlo v rozsudku Achmea. Okrem toho si nemyslím, že by sa na prejednávanú vec uplatňovala rovnaká logika založená na vzájomnej dôvere.

90. Pre túto odlišnosť existujú tri dôvody. Po prvé v prejednávanej veci sa nespochybňuje principiálny súlad rozhodcovského systému FIFA s právom Únie.[53] Väčšina účastníkov tohto konania v skutočnosti súhlasí s tým, že rozhodcovské konanie je v športe užitočné. Podobne aj Európsky parlament vydal v roku 2012 uznesenie o európskom rozmere v športe, v ktorom uznal „legitimitu športových súdov pri riešení sporov v oblasti športu, pokiaľ budú dodržiavať základné právo občanov na spravodlivý súdny proces“[54].

91. Nevzniká tak problém možnej nemožnosti rozhodcovského konania, na ktorý upozornila Komisia.

92. Po druhé povinná a výlučná právomoc CAS, o ktorú ide v prejednávanej veci, nevyplýva z medzinárodnej dohody uzavretej členskými štátmi alebo medzi nimi ani z výkonu ich verejnej moci. Vyplýva skôr zo stanov FIFA, ktorá je súkromnou organizáciou. Týmito stanovami sa členské štáty nijako nezaväzujú ani neobmedzujú, pokiaľ ide o zaručenie účinnej súdnej ochrany v rámci ich súdnych systémov. Členské štáty preto nesúhlasili so žiadnym vylúčením právomoci svojich súdov.

[51] Rozsudok zo 6. marca 2018, Achmea (C-284/16, EU:C:2018:158, body 20, 52 a 53).

[52] Rozsudok z 26. októbra 2021, PL Holdings (C-109/20, EU:C:2021:875, bod 54).

[53] To neznamená, že by sa v literatúre CAS nekritizoval. Napríklad niektorí autori ho kritizujú za jeho problematickú minulosť, pokiaľ ide o ľudské práva: „Športová arbitráž CAS je, pokiaľ nesie názov ‚arbitráž‘, schopná využívať flexibilitu rozhodcovského konania s cieľom manévrovať okolo nárokov v oblasti ľudských práv.“ SHAHLAEI, F.: The collision between human rights and arbitration: The game of inconsistencies at the Court of Arbitration for Sport. In: *Arbitration International*, zv. 40(2), 2024, s. 169, na s. 203. Niektorí poukazujú na nebezpečenstvá vyplývajúce z CAS pre súdnu ochranu zo širšieho hľadiska. V tomto smere pozri ANDERSON, J.: „Taking sports out of the courts“: Alternative dispute resolution and the international Court of Arbitration for Sport. In: *Journal of Legal Aspects of Sport*, zv. 10, 2000, s. 123. A napokon sa CAS kritizuje aj za chýbajúce riadne prepojenie s právom Únie. Pozri DUVAL A.: Towards a transnational *Solange*: The Court of Arbitration for Sport and EU law. In: HÖRNLE, T., MÖLLERS, C., WAGNER, G. (ed.): *Gerichte und ihre Äquivalente*, Nomos, 2020, s. 33.

[54] Uznesenie Európskeho parlamentu z 2. februára 2012 o európskom rozmere v športe [2011/2087(INI)] (Ú. v. EÚ C 239 E, 2013, s. 46.) Tento výrok viedol Duvala k tomu, aby tvrdil, že vnútroštátne súdy by pri skúmaní rozhodcovských rozsudkov CAS mali zaujať prístup podľa rozsudku Solange. DUVAL, A.: c. d., s. 42.

93. Po tretie rozsudok Achmea sa obracia na členské štáty s požiadavkou, aby odstránili škodlivé dôsledky, ktoré spôsobujú rozhodcovské doložky na základe bilaterálnych investičných zmlúv, pokiaľ ide o zásadu vzájomnej dôvery vo svoje súdne systémy.[55] Dá sa to dosiahnuť viacerými spôsobmi. Členské štáty môžu dané dohody podrobiť novému výkladu,[56] vypovedať ich[57] alebo nevykonávať rozhodcovské rozsudky, ktoré sú na nich založené.[58] Aj keby však Súdny dvor považoval pravidlá FIFA týkajúce sa právomoci CAS za v zásade nezlučiteľné s právom Únie (čo nie je otázka, ktorá sa v prejednávanej veci kladie), jediným spôsobom, ako by členské štáty mohli takéto zistenie uplatniť, by bolo, že by ich súdy takéto rozhodcovské rozsudky neuznávali. Akákoľvek zmena rozhodcovského systému vo futbale by nevyhnutne závisela od ochoty FIFA.

94. Preto sa zdá, že okrem zopakovania významu účinnej súdnej ochrany a jednotnosti práva Únie nemá rozsudok Achmea pre otázky nastolené v prejednávanej veci pridanú hodnotu k línii judikatúry vyplývajúcej z rozsudku EcoSwiss. V tejto súvislosti FIFA na pojednávaní správne poukázala na to, že Súdny dvor vo svojom rozsudku International Skating Union pri analýze športového rozhodcovského konania so zapojením CAS nijako nespomenul rozsudok Achmea.

3. Povinné športové rozhodcovské konanie so zapojením CAS a účinná súdna ochrana

95. Ako som už zdôraznila (pozri časť IV.B.1), medzi obchodným rozhodcovským konaním a športovým rozhodcovským konaním so zapojením CAS existujú dva podstatné rozdiely: po prvé športové rozhodcovské konanie je povinné a po druhé je samovymáhateľné. Domnievam sa, že tieto rozdiely si vyžadujú osobitné posúdenie z hľadiska zásady účinnej súdnej ochrany, a to v súvislosti s otázkou prístupu k súdom, ako aj s rozsahom súdneho preskúmania.

96. Podľa toho, ako chápem rozsudok International Skating Union, to už Súdny dvor v ňom uviedol.[59] V danej veci sa však Súdny dvor nevenoval právomociam či povinnostiam vnútroštátnych súdov. Venoval sa len vplyvu pravidiel ISU na porušenie práva hospodárskej súťaže. Napriek tomu sa zdá, že Súdny dvor zdôraznením povinnej a výlučnej povahy právomoci CAS ako dôvodu, prečo bolo porušenie práva hospodárskej súťaže zo strany ISU väčšie,[60] naznačil, že takéto rozhodcovské konanie si vyžaduje osobitný prístup.

97. Na pojednávaní v prejednávanej veci holandská vláda ďalej vyzvala Súdny dvor, aby prijal osobitný prístup vo vzťahu k povinnému rozhodcovskému konaniu, ako je športové rozhodcovské konanie podľa stanov FIFA. Jedným z dôvodov, pre ktoré predniesla túto výzvu, bola potreba zachovania systému obchodných rozhodcovských konaní v jeho súčasnom stave.

[55] O tom, ako to funguje, pozri BIONDI, A., SANGIUOLO, G.: Three years after *Achmea*: What is said, what is unsaid, and what could follow. In: BIONDI, A., SANGIUOLO, G. (ed.): *The EU and the Rule of Law in International Economic Relations – An Agenda for an Enhanced Dialogue*, Edward Elgar, 2021. O následkoch na súdoch riešiacich spory medzi investormi a štátom pozri CENTENO HUERTA, S., KUPLEWATZKY, N.: c. d., s. 68 – 74.

[56] Rozsudok z 18. novembra 2003, Budějovický Budvar (C-216/01, EU:C:2003:618, bod 169).

[57] Rozsudok z 18. novembra 2003, Budějovický Budvar (C-216/01, EU:C:2003:618, bod 170). Únia to urobila vo vzťahu k Zmluve o energetickej charte. Pozri návrh na rozhodnutie Rady o odstúpení Únie od Zmluvy o energetickej charte (COM/2023/447 final), ktorý Rada schválila 7. marca 2024; rozhodnutie Rady (EÚ) 2024/1638 z 30. mája 2024 o odstúpení Únie od Zmluvy o energetickej charte, ST/6509/2024/INIT (Ú. v. EÚ L, 2024/1638).

[58] Rozsudok z 21. septembra 2022, Romatsa a i. (C-333/19, EU:C:2022:749, bod 43).

[59] Rozsudok z 21. decembra 2023, International Skating Union/Komisia (C-124/21 P, EU:C:2023:1012).

[60] Rozsudok z 21. decembra 2023, International Skating Union/Komisia (C-124/21 P, EU:C:2023:1012, bod 228).

98. Súhlasím. Ak si povinné športové rozhodcovské konanie vyžaduje pravidlá, ktoré ponúkajú veľkorysejší prístup k spravodlivosti a širší rozsah preskúmania, aby boli splnené požiadavky účinnej súdnej ochrany, malo by sa odlišovať od dobrovoľne prijatého obchodného rozhodcovského konania, v ktorom sa rozhodcovské rozsudky môžu preskúmavať len výnimočne a z obmedzených dôvodov.

99. Preto by sa judikatúra z rozsudku EcoSwiss nemala automaticky preberať na posudzovanie povinného športového rozhodcovského konania, ako je predmetné športové rozhodcovské konanie. Následne sa budem venovať prístupu k súdom [časť a)] a rozsahu preskúmania [časť b)] v tomto kontexte.

a) Prístup k súdom

100. Samovymáhací charakter rozsudkov CAS v rámci systému FIFA nevyhnutne a významne obmedzuje možnosť vnútroštátnych súdov začať konanie vo veci, ktorá sa týka rozsudku CAS.

101. V prípade obchodného rozhodcovského konania sa Súdny dvor nemusel zaoberať otázkou prístupu k súdu, pretože sa predpokladalo, že prístup bude v každom prípade zabezpečený vo fáze výkonu rozhodnutia.

102. Samovymáhací charakter rozhodcovského systému FIFA však vedie k otázke, aké súdne prostriedky nápravy by mali členské štáty poskytovať, aby zaručili účinnú súdnu ochranu pred rozsudkami CAS, ktoré potenciálne porušujú práva zaručené v práve Únie.

103. O tejto otázke sa diskutovalo v písomných pripomienkach účastníkov konania a na pojednávaní. Komisia sa napríklad domnievala, že musí existovať určitý druh priamej námietky zahŕňajúcej súdne preskúmanie rozsudku CAS. To by znamenalo, že by mala byť k dispozícii žaloba, ktorej výsledkom by bolo zrušenie rozhodcovského rozsudku a vyhlásenie pravidiel FIFA, ktoré sú v rozpore s právom EÚ, za neplatné. Iní, napríklad FIFA, zastávali názor, že priama žaloba nie je potrebná. Stačila by nepriama námietka, napríklad žaloba o náhradu škody.

104. Podľa môjho názoru Súdny dvor už na túto dilemu poskytol odpoveď v rozsudku International Skating Union. V prvom rade sa domnieval, že v situáciách, keď športové organizácie ukladajú klubom a hráčom povinnosť rozhodcovského konania, požiadavka súdneho preskúmania vnútroštátnymi súdmi „platí ešte viac“ [61]. Ďalej vysvetlil, že skutočnosť, že osoba je oprávnená požadovať náhradu škody, nemôže nahradiť neexistenciu prostriedku nápravy, ktorým by sa táto osoba mohla na príslušnom vnútroštátnom súde domáhať ukončenia takéhoto správania, alebo ak ide o opatrenie, preskúmania a zrušenia daného opatrenia. [62]

105. Zásada účinnej súdnej ochrany si preto vyžaduje priamy súdny prístup v záujme posúdenia a v prípade potreby zabránenia uplatňovaniu pravidiel FIFA, ktoré sú v rozpore s právom Únie. Rozhodcovský rozsudok, v ktorom sa vyhlasuje súlad pravidiel FIFA s právom Únie, nemôže byť prekážkou pre právomoc vnútroštátneho súdu, aby tento súlad preskúmal sám a v prípade potreby predložil Súdnemu dvoru návrh na začatie prejudiciálneho konania o otázke týkajúcej sa výkladu práva Únie.

[61] Rozsudok z 21. decembra 2023, International Skating Union/Komisia (C-124/21 P, EU:C:2023:1012, bod 193).

[62] Rozsudok z 21. decembra 2023, International Skating Union/Komisia (C-124/21 P, EU:C:2023:1012, bod 201).

106. Preto je pripísanie právnej sily rozhodnutej veci rozhodcovskému rozsudku v súvislosti s jeho záverom, že právo Únie nebolo porušené, v rozpore so zásadou účinnej súdnej ochrany.

107. Vnútroštátne ustanovenie, ako je predmetné ustanovenie v konaní vo veci samej, v ktorom sa prisudzuje rozhodcovskému rozsudku CAS právna sila rozhodnutej veci, sa preto musí zrušiť, aby vnútroštátny súd mohol uplatniť svoju právomoc súdneho preskúmania pravidiel FIFA z hľadiska práva Únie. [63]

b) Rozsah kontroly

108. Obmedzené súdne preskúmanie v obchodnom rozhodcovskom konaní podľa môjho názoru nepostačuje v kontexte povinného a výlučného rozhodcovského systému FIFA.

109. Z judikatúry z rozsudku Eco Swiss vyplýva, že rozsah súdneho preskúmania môže byť obmedzený na otázky verejného poriadku. Hoci presný význam a rozsah pojmu verejný poriadok Únie nie je jasne stanovený, zdá sa, že sa netýka všetkých predpisov práva Únie, ale len tých predpisov, ktoré majú väčší verejný význam.

110. Kontrola verejného poriadku sa nemusí nevyhnutne týkať každého predpisu práva Únie, v ktorom sa jednotlivcovi priznáva nejaké právo.

111. To je v obchodnom rozhodcovskom konaní prijateľné, pretože sa môže predpokladať, že strany dobrovoľne vylúčili uplatňovanie niektorých predpisov právneho systému, ale nemohli vylúčiť predpisy verejného poriadku.

112. V povinnom rozhodcovskom konaní, ako je rozhodcovské konanie CAS podľa stanov FIFA, sa však strany nemôžu slobodne rozhodnúť vylúčiť uplatňovanie niektorých predpisov Únie na svoju situáciu.

113. Dôvody, ktoré odôvodňujú obmedzený rozsah súdneho preskúmania v obchodnom rozhodcovskom konaní, preto nemožno ľahko uplatniť na povinné rozhodcovské konanie.

114. Vnútroštátny súd musí mať preto možnosť preskúmať pravidlá FIFA z hľadiska všetkých predpisov práva Únie, bez ohľadu na akýkoľvek rozhodcovský rozsudok CAS.

115. Mal by to urobiť bez ohľadu na to, akým spôsobom sa k nemu vec dostane: či už priamo ako žaloba o vymáhanie alebo nepriamo, ako vedľajší aspekt inej žaloby (ako je to v prejednávanej veci).

[63] FIFA, UEFA a URBSFA tvrdili, že Royal Football Club Seraing a Doyen Sports mali v Belgicku k dispozícii množstvo súdnych možností, o čom svedčia iné súdne konania, ktoré sa začali súbežne s konaním vo veci samej [napríklad niekoľko žalôb na Tribunal de première instance de Liège (Súd prvej inštancie Liège, Belgicko)]. Toto tvrdenie samo osebe nevypovedá nič o nezlučiteľnosti pravidla rozhodnutej veci s požiadavkou účinnej súdnej ochrany v konaní, z ktorého vyplynul tento návrh na začatie prejudiciálneho konania. Každý postup, ktorý je k dispozícii na základe vnútroštátneho práva, musí byť sám osebe účinný. To znamená, že nestačí, aby sa konanie mohlo začať, ale aj to, aby mal súd, ktorý vec prejednáva, skutočnú právomoc posúdiť predložené nároky a rozhodnúť o návrhoch účastníkov konania.

116. Poslednou otázkou, ktorú nemožno prehliadať a ktorá bola položená na pojednávaní, je uplatniteľnosť Newyorského dohovoru[64], ktorého stranami sú všetky členské štáty.[65] Hoci Newyorský dohovor nie je pre Úniu záväzný, Súdny dvor v súlade s obyčajovou zásadou dobrej viery v minulosti zohľadnil aj medzinárodné záväzky členských štátov.[66]

117. Všetci účastníci konania na pojednávaní súhlasili s tým, že Newyorský dohovor sa uplatňuje na rozhodcovské rozsudky CAS.

118. To nie je samozrejmé. Skôr možno dospieť k záveru, že povinné rozhodcovské konanie nespĺňa požiadavku článku II ods. 1 Newyorského dohovoru.[67] Jednoducho povedané, strany sa „nezaviazali“, čo podľa mňa znamená dobrovoľne a konsenzuálne, predložiť na rozhodcovské konanie všetky alebo niektoré svoje spory.[68]

119. Tento výklad by vnútroštátnym súdom umožnil vykladať Newyorský dohovor tak, že sa nevzťahuje na povinné rozhodcovské konanie rovnakého typu ako športové rozhodcovské konanie FIFA.[69]

120. Ak sa však uplatňuje Newyorský dohovor, zastávam názor, že jeho ustanovenia nie sú v rozpore s výkladom účinnej súdnej ochrany, ktorý navrhujem v súvislosti s povinným rozhodcovským konaním.

121. V článku V ods. 2 písm. b) Newyorského dohovoru sa súdne preskúmanie rozhodcovských rozsudkov obmedzuje na otázky verejného poriadku[70]. Tento pojem nemá v dohovore autonómny význam, ale podlieha skôr právnym predpisom jeho signatárov.[71]

122. Jedným zo spôsobov, ako pristupovať k možnej uplatniteľnosti Newyorského dohovoru, je preto na účely tohto dohovoru vykladať ako súčasť verejného poriadku zásadu Únie týkajúcu sa účinnej súdnej ochrany, ktorá si v prípadoch povinného rozhodcovského konania vyžaduje úplné súdne preskúmanie.[72] Táto zásada by preto slúžila ako vstupná brána k úplnému preskúmaniu rozhodcovského rozsudku z hľadiska uplatniteľného práva Únie.

64 Dohovor Organizácie Spojených národov o uznaní a výkone cudzích rozhodcovských rozhodnutí (New York, 10. júna 1958).

65 Komisia na pojednávaní tvrdila, že Súdny dvor bude musieť vykladať právo Únie v súlade s Newyorským dohovorom, aby členské štáty neboli nútené konať v rozpore so svojimi medzinárodnými záväzkami, pričom sa odvolávala na rozsudok z 3. júna 2008, Intertanko a i. (C-308/06, EU:C:2008:312).

66 Rozsudok z 3. júna 2008, Intertanko a i. (C-308/06, EU:C:2008:312, bod 52). Pozri aj rozsudok zo 14. marca 2024, Komisia/Spojené kráľovstvo (Rozsudok Najvyššieho súdu) (C-516/22, EU:C:2024:231, bod 126).

67 „Každý zmluvný štát uzná písomnú dohodu, podľa ktorej sa strany zaväzujú podrobiť rozhodcovskému konaniu všetky alebo niektoré spory, ktoré medzi nimi vznikli alebo môžu vzniknúť z určitého právneho zmluvného či mimozmluvného vzťahu týkajúceho sa veci, ktorá sa môže vybaviť v rozhodcovskom konaní.“

68 Pozri aj BORN, G. B.: *International Commercial Arbitration*, 3. vydanie, Wolters Kluwer, 2020, s. 275, kde sa porovnávajú právne predpisy a judikatúra (napríklad zo Spojených štátov, z Kanady, zo Spojeného kráľovstva, z Japonska, Francúzska a Nemecka), v ktorých sa uplatňuje podobný prístup k výkladu uvedeného článku. Podobné tvrdenie, že dohovor sa vzťahuje len na dobrovoľne prijaté rozhodcovské konanie, s odkazom na článok I ods. 2 Newyorského dohovoru („Výraz ‚rozhodcovské rozhodnutie‘ zahŕňa nielen rozhodnutia vydané rozhodcami ustanovenými na každý jednotlivý prípad, ale aj rozhodnutia vydané stálymi rozhodcovskými orgánmi, ktorým sa strany podrobili“), pozri WOLFF, R.: *New York Convention*: *Article-by-Article Commentary*, Bloomsbury Collections, 2019, s. 37.

69 (Nový) výklad medzinárodného dohovoru zaväzujúceho členské štáty bol považovaný za možnosť ako splniť jeho záväzky podľa článku 351 ZFEÚ. Pozri rozsudok z 18. novembra 2003, Budějovický Budvar (C-216/01, EU:C:2003:618, bod 169).

70 V článku V ods. 2 písm. b) tohto dohovoru sa uvádza: „Uznanie a výkon rozhodcovského rozhodnutia môžu byť tiež odopreté, ak kompetentný orgán krajiny, kde sa žiada o uznanie a výkon, zistí:… b) že uznanie alebo výkon rozhodnutia by boli v rozpore s verejným poriadkom tejto krajiny.“

71 V literatúre sa nazýva „neskrotným koňom“. CHATTERJEE, C., LEFCOVITCH, A.: Recognition and enforcement of arbitral awards: How effective is Article V of the New York Convention of 1958? In: *International In-house Counsel Journal*, zv. 9, 2016, s. 1, na s. 10.

72 Podobne generálny advokát Tizzano navrhol, aby sa právo na spravodlivé konanie vymedzilo ako verejný poriadok Únie. Pozri návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Tizzano vo veci Mostaza Claro (C-168/05, EU:C:2006:265, body 57 až 61).

4. Čiastkový návrh

123. Vzhľadom na uvedené sa domnievam, že Súdny dvor by mal rozšíriť svoj rozsudok vo veci International Skating Union a vypracovať samostatný prístup k súdnemu preskúmaniu rozhodcovských rozsudkov vyplývajúcich z povinného rozhodcovského konania, ako je konanie na CAS na základe stanov FIFA.

124. V tomto smere sa domnievam, že účinná súdna ochrana si vyžaduje, aby sa prístup k vnútroštátnym súdom aj ich právomoci preskúmania rozšírili v súvislosti s povinným rozhodcovským konaním nad rámec ich súčasných právomocí v súvislosti s obchodným rozhodcovským konaním.

125. Subjekty, ktoré tvrdia, že boli porušené ich práva zaručené právom Únie, by mali mať k dispozícii priamy prístup k napadnutiu pravidiel FIFA napriek rozsudku CAS, ktorým sa ich platnosť potvrdzuje. Rozsah preskúmania by sa nemal obmedzovať na verejný poriadok, ale mal by zahŕňať všetky príslušné ustanovenia práva Únie. Takéto preskúmanie by malo byť možné vykonávať vo všetkých súdnych konaniach, či už začatých ako priame napadnutie pravidiel FIFA, v konaní o vyhlásenie vykonateľnosti rozhodcovského rozsudku CAS alebo ako vedľajší aspekt iného typu konania, napríklad v konaní začatom žalobou o náhradu škody.

126. Na základe takéhoto prístupu k systému FIFA spočívajúcemu v povinnom rozhodcovskom konania na CAS navrhujem, aby Súdny dvor odpovedal na prvú otázku vnútroštátneho súdu takto. Článok 19 ods. 1 ZEÚ v spojení s článkom 267 ZFEÚ a článkom 47 Charty sa má vykladať v tom zmysle, že bráni uplatneniu takých vnútroštátnych právnych predpisov, ako je článok 24 a článok 1713 ods. 9 code judiciaire (Súdny poriadok), v ktorých sa stanovuje zásada právnej sily rozhodnutej veci, na rozhodcovský rozsudok, ktorého súlad s právom Únie preskúmal súd nečlenského štátu Únie, ktorý nie je oprávnený predložiť Súdnemu dvoru prejudiciálnu otázku.

C. O druhej otázke

127. Vo svojej druhej otázke sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či zásada účinnej súdnej ochrany v spojení s článkom 267 ZFEÚ bráni vnútroštátnemu právu, v ktorom sa dáva rozhodcovskému rozsudku vyvrátiteľná dôkazná sila vo vzťahu k tretím stranám v prípade, že preskúmanie súladu s právom Únie vykonal súd tretej krajiny.

128. S výnimkou klubu Royal Football Club Seraing a spoločnosti Doyen Sports sa všetci účastníci konania zhodli na tom, že pravidlá týkajúce sa dôkaznej povahy rozhodcovských rozsudkov nemajú významný vplyv na účinnú súdnu ochranu.

129. Royal Football Club Seraing a Doyen Sports tvrdia, že vnútroštátne ustanovenia, podľa ktorých má rozhodcovský rozsudok *prima facie* dôkaznú hodnotu vo vzťahu k tretím stranám, neprimerane sťažujú výkon práva na účinnú súdnu ochranu, najmä tým, že obracajú pravidlá, ktoré sa zvyčajne uplatňujú na dôkazné bremeno.

130. Naopak, FIFA a UEFA s podporou URBSFA tvrdia, že pravidlo dôkaznej hodnoty je len vyvrátiteľnou domnienkou a okrem toho existuje prostriedok nápravy podľa vnútroštátneho práva, ktorý umožňuje vnútroštátnemu súdu odmietnuť uznať alebo vykonať rozhodcovský rozsudok spôsobom, ktorý je v súlade s požiadavkami rovnocennosti a efektivity.

131. Komisia sa domnieva, že predmetné vnútroštátne ustanovenia nepredstavujú nadmerné narušenie práva na účinnú súdnu ochranu, keďže sa vzťahujú len na skutkové otázky určené v rozhodcovskom rozsudku.

132. Súhlasím s Komisiou.

133. Je dôležité, aby vnútroštátne ustanovenie, ako ho vysvetlil vnútroštátny súd, nebránilo dotknutému súdu zabezpečiť plný účinok práva Únie ani jeho možnosti podať návrh na začatie prejudiciálneho konania, ak to považuje za potrebné.

134. Vyvrátiteľná domnienka dôkaznej hodnoty podľa môjho názoru nebráni vnútroštátnym súdom, aby si plnili svoje povinnosti podľa článku 19 ods. 1 ZEÚ, keďže majú naďalej možnosť zabezpečiť úplné uplatňovanie práva Únie, v prípade potreby podaním návrhu na začatie prejudiciálneho konania na Súdny dvor.

135. Na záver navrhujem, aby sa na druhú otázku vnútroštátneho súdu odpovedalo takto. Článok 19 ods. 1 ZEÚ v spojení s článkom 267 ZFEÚ a článkom 47 Charty nebráni vnútroštátnemu právu, v ktorom sa dáva rozhodcovskému rozsudku vyvrátiteľná dôkazná hodnota vo vzťahu k tretím stranám v prípade, že preskúmanie súladu s právom Únie vykonal súd tretej krajiny.

V. Návrh

136. Vzhľadom na uvedené úvahy navrhujem, aby Súdny dvor na prejudiciálnu otázku, ktorú predložil Cour de cassation (Kasačný súd, Belgicko), odpovedal takto:

1. Článok 19 ods. 1 ZEÚ v spojení s článkom 267 ZEÚ a článkom 47 Charty základných práv Európskej únie

   sa má vykladať v tom zmysle, že bráni uplatneniu takých vnútroštátnych právnych predpisov, ako je článok 24 a článok 1713 ods. 9 code judiciaire belge (belgický Súdny poriadok), v ktorých sa stanovuje zásada právnej sily rozhodnutej veci, na rozhodcovský rozsudok, ktorého súlad s právom Únie preskúmal súd nečlenského štátu Únie, ktorý nie je oprávnený predložiť Súdnemu dvoru prejudiciálnu otázku.

2. Článok 19 ods. 1 ZEÚ v spojení s článkom 267 ZEÚ a článkom 47 Charty základných práv Európskej únie

   sa má vykladať v tom zmysle, že nebráni vnútroštátnemu právu, v ktorom sa dáva rozhodcovskému rozsudku vyvrátiteľná dôkazná hodnota vo vzťahu k tretím stranám v prípade, že preskúmanie súladu s právom Únie vykonal súd tretej krajiny.